

DE OUD-KATHOLIEK

Tijdschrift voor de Oud-Katholieke Kerk van Nederland

Opvoeden | Leren | Vormen | Toerusten

Moest Jezus worden opgevoed?

Onheilige momenten

p. 4

*'Kerstmis te grabbel gegooid?'***Het oud-katholiek geweten**

De kerk is van ons allemaal

p.6

*'Ja, maar; nee, tenzij.'***Het winnende kerstverhaal**

Het kerkje uit zijn jeugd

p. 12

*'Doorlopen', zei de engel tegen Benjamin.'***Jongerenpastoraat**

Opvoeding en vorming in de kerk

p.16

*'Je hoeft het niet allemaal alleen te doen.'***En verder:****Column**

Worden wie je bent..... 3

Mijn petekind is op tv!

Een bijzondere verbondenheid..... 14

Mede mogelijk gemaakt door...

Impulsen van het Oud-Katholiek Jeugdfonds..... 19

A pink Christmas

LHBT kerstviering in Amsterdam..... 20

En dan nog dit | Service

Oase, Misbruik, Zweden en Utrecht | Berichten, agenda en colofon 22

De Achterkant

De beste opvoedingstip van 2017..... 24

Opvoeden | Leren | Vormen | Toerusten**Redactioneel**

Baby's worden groot. Daarom gaat dit kerstnummer over opvoeding. Moest Jezus worden opgevoed? Mattijs Ploeger belicht het, aan de hand van Schrift en beeld. Erna Peijnenburg vertelt hoe jongerenpastores kinderen gevoelig proberen te maken voor anderen en voor God, en hoe zij de verantwoordelijkheid hiervoor met ouders en parochies willen dragen. Vanaf dit nummer weet iedereen dat het Oud-Katholiek Jeugdfonds helpt om dit te realiseren. Pauline Weseman geeft een inkijkje in het leven als ouder, Wilma Kramer in dat van peetouder en Wielie Elhorst schrijft over het ongewone gezin dat op Pink Christmas centraal staat. Naar aanleiding van Robert Frede's uitspraak over het oud-katholieke geweten in het vorige nummer deed Adrie Paasen op ons verzoek onderzoek naar: Voedt de kerk mensen op tot gewetensvolle mensen en moet de kerk zich duidelijker uitlaten over morele kwesties dan nu het geval is?

Tot haar grote vreugde ontving de redactie in reactie op haar prijsvraag twaalf kerstverhalen die (meestal) begonnen met de opvoedkundig stevige zin: "Doorlopen", zei de engel tegen Benjamin.' Hartelijk dank voor de moeite, inzet en creativiteit, die leidde tot warme, sombere, actuele en vervreemdende kerstverhalen! Pastoor Joop Albers en Aaltje Kramer waren bereid de inzendingen te jureren en zoals het hoort is daarover geen discussie mogelijk. We feliciteren Petra Boersma-Vos met haar winnende verhaal, dat u kunt lezen in dit nummer. Zij mag haar kerstpakket tegemoet zien! Mogelijk wrijft u zich bij het zien van de kleurplaat - deze jaargang van De Oud-Katholiek in beeld gebracht door de tekenaars van Getekend Verslag - al in de handen en liggen de kleurpotloden of viltstiften al klaar, maar bewonderen in zwart-wit mag ook. Tot slot past op deze plaats dank voor de inzet van nu ex-redacteur Louis Runhaar. Hij begon in de redactie als nieuwe oud-katholiek en journalist, en zwaaide - inmiddels pastoor - na zeven vette jaren onlangs in de voormalige Sinte Marie in Utrecht af als redactievoorzitter. We zullen hem zeer missen!

De redactie

En een primeur!
De allereerste kleurplaat in 'De Oud-Katholiek' ooit! Een impressie van een jaargang voor tijdens de kerstdagen...

Laatst kon ik mijn smartphone weer 's niet vinden. De paniek die dan toeslaat. Alles zit erin, mijn contacten, agenda, to-do-lijst, het nieuws. Ik ben er afhankelijker van dan ik dacht. Hoe erg het met ons is geworden toont het onderzoek van de Amsterdamse filosoof Hans Schnitzler. Hiervoor schakelden tachtig studenten vrijwillig hun smartphone en laptop een week uit. Een digitale detox. Hun ervaringen waren onthutsend: 'Ik praat weer met mensen, leef intenser, kijk weer uit het raam'. De telefoon verstoort hun verhouding tot de werkelijkheid. 'Ik ben iets aan het worden dat ik niet wil'. In het essay 'Kleine filosofie van de digitale onthouding' dat over dit onderzoek gaat, analyseert Schnitzler hoe de smartphone ons wezen in korte tijd heeft veranderd. Het apparaat zet fundamentele waarden als zelfbeschikking en handelingsbekwaamheid onder druk.

Word wie je bent, is Schnitzlers boodschap, Nietzsche citerend. Hoe ironisch is dat? In ons hijgerig streven naar meer worden we zombies. Vooruitgang blijkt achteruitgang. Dit voedde mijn toch al groeiende aversie tegen dat voortdurend oplichtende apparaat. Ik zie mijn puberkinderen onderuitgezakt staren naar andermans leven, naar vloggers die zich optutten en experimenten doen. Ondertussen gaat hun eigen leven aan hen voorbij. Ik denk aan mijn kindertijd waarin je alleen op woensdagmiddag naar Maja de Bij kon kijken met het schaalpje chips voor die week. Dat hoeft ook weer niet, maar ik vermaakte mij prima. Ik dagdroomde en rommelde wat aan, tekende, schreef verhaaltjes. Op de keukentafel stonden knutselspullen voor dagelijks gebruik. Op de achterbank richting Franse camping vertelde ik mijn broertje en zusje zelfverzonnen verhaaltjes.

Dat aardse, zintuiglijke liet me voelen dat ik leefde, ontdekken wie ik ben. Dit was precies waarom ik overstapte van de protestantse naar de oud-katholieke kerk. Het zintuiglijke in de rituelen, de geur van kaarsen en wierook, het knielen, zingen en daardoor echt aanwezig zijn, stilstaan bij wie je bent, wat belangrijk is.

Ik mis dat meisje. Ze is verstopt achter to-do-lijstjes en pushberichten. En wat gun ik mijn eigen kinderen? Dat ze creatieve, zelfstandige, betrokken wezens worden die zich ontplooiën, genieten van het echte leven. En zij willen het ook, gaven ze toe. Het roer is omgegaan. Meer mobielvrije uren – het is afkicken. We maken en luisteren meer muziek, koken gevarieerder, kijken vaker samen een film. Op tafel is een bak met knutselspullen gezet. Pak maar, teken, kleur, scheur, plak en knoei maar. Lach erom. Leef. Ik kocht grote kamerplanten – het mag weer – meer kaarsen. Kleur en warmte. Buiten zijn de donkere dagen rond Kerst. Binnen is het voorjaar al begonnen.

Worden wie je bent**Column Pauline Weseman**

Moest Jezus ook opgevoed worden? De redactie stelt mij de vraag en geeft meteen het antwoord in de vorm van een opmerkelijke afbeelding. Het schilderij van Max Ernst gebruikt klassieke kleuren en motieven, waardoor het onmiskenbaar is dat hier Jezus en Maria zijn afgebeeld. Maar de pose is minder klassiek. Uitdrukkingen als een 'corrigerende tik' of 'bil-lenkoek' schieten hier tekort: Jezus krijgt een stevig pak slaag.

Over de opvoeding van Jezus door Maria vertelt de Bijbel weinig. Tijdens zijn volwassen leven is Maria haar zoon steeds trouw gebleven. Ze wijst mensen op Jezus: 'Alles wat hij u zegt, doet dat' (Joh. 2,5). Ze volgt hem tot onder het kruis (Joh. 19,25). Na zijn dood en verrijzenis bidt ze samen met de apostelen om de komst van de heilige Geest (Hand. 1,14). Maar Jezus lijkt die trouw niet met afhankelijk gedrag te hebben verdiend. Hij zet Maria op haar plaats: 'Vrouw, wat wilt gij van mij?' (Joh. 2,4). Hij is verbaasd over haar gebrek aan inzicht: 'Wist u niet dat ik in het huis van mijn vader moest zijn?' (Lc. 2,49). Te midden van zijn leerlingen is Jezus niet geïnteresseerd in zijn familieleden (Mc. 3,34). Als Jezus zich als jong kind al zo opstelde, is het pak slaag begrijpelijk. Wat aanstootgevend lijkt (en is), blijkt Bijbelgetrouw.

Toeschouwers

Tot de klassieke motieven van het schilderij behoren de drie toeschouwers. Alleen zijn het hier niet drie koningen die Jezus komen aanbidden, maar drie hedendaagse 'wijzen'. Blijkens de titel van het werk zijn het drie moderne kunstenaars: de schrijver en dichter André Breton, de dichter Paul Eluard en de schilder zelf. Hun houding is niet aanbeddend, eerder gedistantieerd. In de context van het schilderij staan ze voor religiekritiek. Maar in de context van dit themanummer associeer ik ze met de 'toeschouwers' waar ouders en kinderen bij de opvoeding mee te maken hebben.

Max Ernst, 'Die Jungfrau züchtigt das Jesuskind vor drei Zeugen: A.B., P.E. und dem Maler' (1926)

De opvoeding van Jezus en Maria Onheilige momenten?

Mattijs Ploeger | Rector Oud-Katholiek Seminarie

Opvoeden gebeurt niet alleen in de beslotenheid van het huisgezin. Ook familie en vrienden, buren en medeparochianen, en wie weet jeugdzorg of politie, kijken door dat raampje mee. Ze dragen aan de opvoeding bij, of staan de opvoeding in de weg.

Kerstmis te grabbel gegoid?

Fascinerend is de aureool, die op de grond is gevallen. Ik vond het allereerst een grappig detail. Maar vervolgens ga je denken: hoezo eigenlijk? De aureool van Maria, die bij de zware opvoedkundige arbeid toch ook had kunnen vallen, zit nog om haar hoofd. De moeder van de Heer verliest haar heiligheid niet wanneer zij de minder zoetsappige kanten van haar moederschap uitoefent. Waarom Jezus dan wel? Zijn mensheid – zelfs wanneer die soms al te menselijk lijkt – komt toch niet in mindering op zijn godheid? Voor mij is het bijzondere – ja, het gewaagde, het extreme – van Gods menswording met Kerstmis nu juist, dat heel de volheid van God (Kol. 2,9) zich verbindt met het menszijn in al zijn grandeur en misère (Fil. 2,6-11; Hebr. 2,18). Bovendien wordt dit schilderij door velen als aanstootgevend ervaren, juist omdat degene die hier zo ontluisterend over de knie gaat dezelfde is als degene tot wie wij zingen: 'Gij alleen zijt heilig,

Gij alleen Heer, Gij alleen de Allerhoogste' (gloria). De onverbrekelijke verbinding van God en mens geeft aan Jezus Christus zijn unieke karakter. Dus van mij mag die aureool terug om zijn hoofd, ook tijdens het pak slaag.

Het onheilige moment

Robert Frede, de pastoor van de kerk waarover ik zo dadelijk ga beginnen, deelde met mij een andere interpretatie van de aureool die op de grond is gevallen. Het wangedrag, waarvoor Jezus hier door zijn moeder wordt gestraft, beschrijft hij als 'het onheilige moment' dat in ieder mensenleven wel eens is aan te wijzen. Zo'n ogenblik waarin we anders zijn dan we willen zijn. Een ogenblik waarin we onze ware identiteit weggooien, zoals die aureool daar doelloos op de grond ligt. Of een ogenblik waarin we onszelf kwijt zijn en de aureool niet kunnen hervinden. Maar, zegt Robert Frede, als dat 'onheilige moment' in ons leven voorbij is, kan het zomaar gebeuren, dat we de aureool weer van de grond oppakken en – door deze ervaring wijzer geworden – verder groeien naar wie wij ten diepste zijn.

Granny Annie

Maria had het niet van een vreemde. Ze is zelf

streng opgevoed door haar moeder Anna. Hoe ik dat weet? Omdat het te zien is in onze kathedraal te Haarlem, die aan Anna en Maria is toegewijd. Aan weerszijden van de kerkruimte staan beelden die elkaars pendant vormen. Aan de ene kant staat de bekende afbeelding van Maria met het Christuskind op de arm en de maan aan haar voeten. Christus houdt een staf vast, die aan de onderkant uitkomt in de bek van een slang, de duivel die door Christus wordt overwonnen. Aan de andere zijde van het kerkgebouw komen we Maria weer tegen, maar dan als klein meisje. Met een boek in de hand staat ze naast de rijzige gestalte van haar moeder Anna, de grootmoeder van Jezus (granny Annie). Anna kijkt met opgeheven hoofd en soevereine blik voor zich uit, terwijl ze met een spitse vinger iets lijkt aan te wijzen in het boek dat Maria vasthoudt.

Een schitterende combinatie van beelden. De joodse vrouw Anna leert Maria Bijbellezen. Het is alsof die priemende vinger wil zeggen: 'Lees maar goed, kind. Je zult het nog nodig hebben.' Want aan de overkant van de kerkruimte staat Maria, op latere leeftijd, eveneens met het Woord van God in haar handen. Maar dan het vleesgeworden Woord. Waar geloofsoopvoeding al niet toe kan leiden.

Het oud-katholieke geweten

De kerk is van ons allemaal

Adrie Paasen

Vrijwel alle publicaties over geloofsopvoeding en gewetensvorming stoppen bij het achtentiende levensjaar. Dan is de geloofsopvoeding blijkbaar voltooid en het geweten gevormd. Toegerust met een aantal duidelijke regels gaat de gelovige aan het leven als volwassene beginnen: hij of zij weet voortaan wat hij of zij te doen en te laten heeft.

Zo simpel is het natuurlijk niet en is het waarschijnlijk ook nooit geweest. Als het al zo zou zijn dat jongeren op de catechese een compleet pakket leefregels aangereikt zouden krijgen, dan nog zouden ze daar niet hun hele leven op kunnen teren. Wie ooit een diploma gehaald heeft, moet in onze snel veranderende maatschappij zijn of haar kennis voortdurend actualiseren om niet uitgerangeerd te worden. Je hoeft alleen maar de laatste Oud-Katholiek over begin en einde van het leven te lezen om te beseffen dat ook gelovigen voortdurend geconfronteerd worden met veranderende situaties en mogelijkheden, waartegenover zij hun standpunt dienen te bepalen.

Werknemers krijgen bijscholingen aangeboden om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen in hun vak: permanente educatie. Hebben gelovigen voldoende aan hun persoonlijk geweten, gevormd door Bijbel en liturgische onderwijzing, om hun houding te bepalen tegenover de ethische dilemma's van onze tijd en de juiste keuzes te maken of dienen ook zij bijgeschoold worden? En zo ja: doen de kerk en de parochies voldoende op dit gebied? De antwoorden die in dit artikel op deze vragen gegeven worden, zijn gebaseerd op een onderzoek onder twintig gelovigen uit vier parochies van onze kerk, onder wie drie pastoors. De uitspraken in dit artikel zijn (verkort) geciteerd of met vergelijkbare uitspraken samengevat.

Het door Bijbel en liturgische onderwijzing gevormde geweten

De gedachte dat de gelovige genoeg heeft aan het door Bijbel en liturgische onderwijzing gevormde geweten, is volgens enkele ondervraagden te gemakkelijk, te utopisch. De meesten geven aan dat het geweten niet alleen daardoor gevormd wordt. Opvoeding en levenservaring zijn belangrijker factoren: opgroeien in een omgeving met heldere kaders en gesprek over goed en fout; de Bijbel en het liturgisch onderricht vormen hier maar een onderdeel van. Keuzes zijn individueel en zullen in de ogen van de kerk niet altijd de juiste zijn. De morele waarden die in onze kerk en in andere christelijke kerken worden doorgegeven, zijn universele waarden, die de mensheid al lang voor het instellen van kerken hanteerde.

De Bijbel geeft houvast, maar kan mensen ook op het verkeerde been zetten. Ook kunnen we met dezelfde bagage aan Bijbelkennis en liturgische onderwijzing tot verschillende keuzes besluiten. De Bijbel geeft voorschriften die je niet direct kunt toepassen op de praktijk van alledag. De Bijbel zegt bijvoorbeeld dat het leven bescherming verdient: betekent dit dat je tegen een eventuele wet op voltooid leven moet zijn? De Bijbel praat niet al te vriendelijk over seks tussen mannen; moeten oud-katholieken dan tegen het homohuwelijk zijn? Wel stellen sommigen dat christelijke duiding van de actualiteit soms nodig is en dat Bijbel en liturgische onderwijzing mensen inzicht en ondersteuning kunnen geven, voorafgaand aan de keuzes die ze maken, maar ook achteraf, want mensen zullen altijd ook foute keuzes maken.

Een van de deelnemers aan het onderzoek is van mening dat de Bijbel en de traditie juist wel het geweten van de gelovige voldoende vormen; dat

het althans zo zou moeten zijn. De vraag is echter of de gelovigen zich voldoende overgeven aan God en zich voldoende laten onderwijzen en of ze hun feilen aan God willen laten zien en door Hem willen laten toetsen.

Hij wordt daarin gesteund door een van de pastoors, die stelt dat bij de opvatting dat Bijbel en liturgie het geweten voldoende vormen, wordt uitgegaan van een mensbeeld, dat in de praktijk niet zo vaak voorkomt: een mondige gelovige die trouw uit de Schrift leest, wekelijks naar de kerk gaat en over een groot reflectievermogen beschikt. Het gevormde geweten is bovendien in veel gevallen een ander woord voor vrijblijvendheid. Ook een van de twee andere bij het onderzoek betrokken pastoors vraagt zich af of we ons altijd wel openstellen voor de boodschap van de Bijbel. Hij steekt daarbij zijn hand in eigen boezem door te bekennen dat hij soms de neiging heeft wat al te pittige uitspraken in de Bijbel af te zwakken met zijn eigen gevoel. De derde pastoor zegt dat het gevormde geweten in de complexe vragen en situaties waarin mensen verkeren niet altijd voldoende is. Het gesprek met pastor en medechristenen is dan nodig als aanvulling om de juiste keuze te maken.

Het spreken van de kerk

Moet de kerk zich uitspreken over ethische en morele vragen? Vier van de ondervraagden zeggen volmondig ja op deze vraag. Het is een taak en opdracht van de kerk, die de uitgelezen spreekbuis is en de ankerplaats voor mensen die zoekende zijn. Tien deelnemers zeggen: ja maar... Geen stellige uitspraken doen, maar ruimte laten voor discussie, meedoen in het publieke debat en wijzen op belangrijke waarden. Niet verlangen dat parochianen het ermee eens zijn, maar hun iets geven waaraan zij zich kunnen toetsen. Geen uitspraken

doen in details, maar de mens centraal houden. Niet op alles een antwoord formuleren, maar de mensen tot God leiden. Niet perse met antwoorden komen, geen uitgewerkte moraaltheologie, maar een geluid vanuit het geloof laten horen; stimuleren dat er over belangrijke maatschappelijke vragen wordt nagedacht. Geen politiek bedrijven, maar richting geven aan het christelijk denken en handelen en op zijn minst dilemma's eerlijk aangeven.

Ook de drie pastoors horen tot de ja-maar-zeggers. Een van hen zegt dat de kerk zich meer zou moeten uitspreken dan ze nu doet. Haar terughoudendheid kan hij op zichzelf waarden, omdat die ruimte biedt voor verschil in inzicht. Maar er zit een wereld van verschil tussen zwijgen en mensen de wet voorschrijven. Er is behoefte aan een pastoraal spreken, naar huidig inzicht. Dat is genuanceerd en daar kun je later op terugkomen. Als pastoor heeft hij daar ook behoefte aan. Op het gebied van sommige morele thema's voelt hij zich teruggeworpen op zichzelf en zoekt hij naar oriëntatie.

Enkele dagen nadat deze pastoor zijn antwoorden had ingestuurd, meldde hij: 'We hadden gisteren een werkelijk uitstekende studiedag over het levenseinde. Aan dit soort dagen van morele reflectie blijkt grote behoefte, bleek onder de collega's. Op dit punt voel ik mij pastoraal ineens een stuk minder teruggeworpen op mijzelf en dat is heel fijn (en mijns inziens ook gewoon katholiek). Dus om het positief te zeggen: graag meer hiervan!'

Ook de tweede pastoor uit ons onderzoek vindt het gewenst dat de kerk morele en ethische vragen aan de orde stelt op een manier die dicht bij de mensen staat. Niet belerend, maar confronterend. Theologen zouden hun kennis moeten inzetten om de actualiteit van veel ethische en morele

kwesties aan de orde te stellen, ons te begeleiden in hoe Jezus daarmee omging en ons zo ingangen te bieden om ons na te laten denken over ons leven en hoe de wereld daarmee omgaat. De derde pastoor zegt dat de kerk haar taak uit het oog zou verliezen als ze zich niet zou uitspreken over ethische en morele vragen, maar ze hoeft daarbij niet op allerlei details in te gaan. Wel dient ze actuele vragen te benoemen en daar gedachten over aan te dragen. Als de menselijke waardigheid of de vraag naar leven of dood in het geding is (bijvoorbeeld in de Tweede Wereldoorlog het opkomen voor joden) zal ze onverbloemd haar op Bijbel, traditie en gezond verstand gebaseerde overtuiging moeten uitspreken.

De nee-zeggers

Er zijn ook zeven nee-zeggers, mensen die vinden dat de kerk zich niet moet uitspreken over morele en ethische kwesties. Voor drie van hen is dit een nee-tenzij. Tenzij het gaat om grover schendingen van de mensenrechten, zegt een van hen. Tenzij het gaat om zaken als seksueel misbruik, zegt de tweede. Tenzij het gaat om de bescherming van de zwakken, zegt de derde en zij voegt eraan toe: 'Als een pedofiele man priester wil worden, gaat het om de bescherming van de zwakkeren, misschien ook wel van de man zelf.' Maar over het algemeen zit ze niet te wachten op uitspraken van de kerk: juist de vrijheid en ruimte die onze kerk biedt, waren voor haar belangrijke redenen om daarvoor te kiezen.

Het 'nee' van een andere ondervraagde ligt dicht bij 'ja maar'. De kerk moet zich niet concreet over ethische dilemma's uitspreken; de Bijbel geeft voldoende richtlijnen. Het is wel belangrijk dat de kerk parochianen helpt in hun groei en ontwikkeling om sterk te staan in hun christelijke identiteit en te weten bij Wie zij terug kunnen keren bij levensvragen. Hoe zoek je God in deze dilemma's?

Een ondervraagde wil geen uitspraken, maar wel uitnodigingen van bisschoppen, theologen en synode tot gesprek. Iemand anders zegt geen vertrouwen te hebben in bisschoppen, theologen en synode. Laat het geluid van de parochianen horen. Een andere respondent gaat nog een stap verder: Gezien het gedrag van kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders in het verleden is het van groot belang dat de 'gewone man' altijd zijn eigen geweten raadpleegt en niet zonder nadenken welke leider dan ook klakkeloos volgt. En de meest felle afwijzing: Dat doet de kerk al te vaak op een wijze waar ik heel verdrietig van word. De kerk zou eerst weer eens moeten onderzoeken hoe haar ethisch en moreel kompas is. Mensen op posities waar sprake is van macht hebben vaak een dubbele moraal. Hierdoor maakt de kerk zich ongeloofwaardig met alle gevolgen van dien.

Wie mag namens de kerk spreken?

Negen van de ondervraagde parochianen wijzen de kerkleiding aan als sprekers namens de kerk, in wisselende samenstelling: bisschoppen, geestelijken, theologen, synode, al of niet bijgestaan door deskundigen. Een van hen betwijfelt of onze kleine kerk voldoende deskundigheid in huis heeft en pleit ervoor dat we ons oor te luisteren leggen bij de Rooms-Katholieke Kerk en de orthodoxie.

Terwijl in deze groep het spreken gezien wordt als een taak van de kerkleiding, kennen zes andere ondervraagde parochianen de gelovigen een rol toe. De bisschoppen spreken, maar parochianen moeten hun mening kenbaar kunnen maken en de bisschoppen moeten daarnaar luisteren. Bisschoppen, theologen en synode zijn verantwoordelijk, maar ook kerkgangers: de kerk is van ons allemaal. Maar er is sprake van een glijdende schaal, waarbij de rol van de leiding kleiner en die van de parochianen groter wordt. Alle leden moeten getuigen

en zich ook uitspreken over ethische en culturele vragen, maar het is praktisch en heeft ook meer gezag als theologen en synode uitspraken doen; zij hebben ook een voorbeeldfunctie. Morele en ethische vragen moeten in gespreksgroepen besproken worden, waarbij de mening van theologen (inclusief bisschoppen) als uitgangspunt gebruikt wordt. Bisschoppen, theologen en synode moeten uitnodigen tot gesprek. Naar buiten toe spreken de bisschoppen: bij vragen over seksueel misbruik staat de pers bij hen op de stoep; naar binnen toe gaat het om de vraag hoe we het gesprek organiseren.

Er zijn ook twee parochianen die helemaal geen uitspraken van de kerkleiding willen. Liever gesprek, zegt de een, en de ander geeft aan geen vertrouwen te hebben in bisschoppen, theologen en synodes, die zijn, in tegenstelling tot de parochianen, te ver van de realiteit verwijderd.

Een van de pastoors legt het initiatief bij de parochianen: zij komen met hun vragen; theologen verdiepen zich daarin. De tweede pastoor pleit voor een officieel raadgevend spreken door de geestelijkheid, bijgestaan door deskundige adviseurs uit de kring van de gelovigen. De derde vindt het spreken van de kerk de taak van de bisschoppen, bijgestaan door hun adviesorganen en/of docenten van het seminarie. Als het gaat om vragen die afwijken van in het verleden ingenomen standpunten, kan het goed zijn als zij zich vooraf verzekeren van de steun van de hele kerk.

Vaker of minder vaak spreken?

Spreekt de kerk zich te vaak of niet vaak genoeg uit over ethische en morele vragen? Op dit moment voldoende, zeggen één parochiaan en één pastoor. Een andere parochiaan heeft geen mening erover, maar ervaart geen gemis.

Niet vaak genoeg, zeggen negen deelnemers, onder wie de twee andere pastoors. Eén van de laatsten voegt eraan toe: We proberen toch een eenheid te vormen? Daar mag dan ook gemeengoed bij zitten, om te voorkomen dat we meegaan met de waan van de dag. Het mag wel vaker gebeuren, vooral als een groot deel van de samenleving een andere koers vaart, vindt ook een parochiaan. Er mag best wat meer normerend gesproken worden; het lijkt of er een neutrale middenkoers wordt aangehouden. De kerk spreekt te voorzichtig en in bedekte termen, waardoor de vragen voor parochianen ook moeilijk bespreekbaar worden. Het gesprek over de vragen moet nadrukkelijker worden aangegaan.

Zes anderen stellen eveneens vast dat de kerk zich niet vaak uitspreekt, maar geven daarbij aan dat ze daar blij om zijn of het niet missen. Een van hen is wel van mening dat de kerk meer mee zou moeten doen aan het publieke debat en daar evangelische waarden zou moeten inbrengen, liever vragend en opiniërend dan oordelend. Het is terecht dat de kerk zich niet vaak uitspreekt, zegt iemand anders, want wat is de juiste keuze? Het moet zo blijven, vindt een derde: wij moeten onze politici niet voor de voeten lopen. Een vierde vindt dat onze kerk te beperkt is om dit te kunnen doen.

Eén ondervraagde is van mening dat de kerk zich te vaak uitspreekt. Ten koste van bijvoorbeeld de parochiaan die slachtoffer is geworden van seksueel misbruik. Hierin kiest de kerk tot op heden meer de kant van de dader dan van het slachtoffer.

Aandacht in de parochies: de theorie

Vijftien parochianen geven aan het (zeer) gewenst te vinden dat er in de parochies aandacht besteed wordt aan ethische en morele vragen, vooral in gespreksgroepen. In een discussie gaan mensen nadenken over vragen. Onze kerk stimuleert dat

mensen zelf tot een oordeel komen; dan moet er ook buiten de prediking aandacht voor deze vragen zijn. Het zijn onderwerpen die ons allemaal aangaan. Het is heel belangrijk om er met elkaar over te praten. Het draagt bij aan een begripvolle omgang met elkaar. Als kerk oordelen we niet gauw over keuzes van individuen, maar het is ook niet goed dat individuele meningen de waarheid bepalen, want dat is toevallig en tijdgebonden.

Er worden wel kanttekeningen bij deze mening geplaatst. Deze gesprekken houden ook een gevaar in, omdat wel eens zou kunnen blijken hoe verdeeld de parochianen hierover zijn. En: de gesprekken moeten wel bij de boodschap van het evangelie blijven. Het moet geen discussie zijn, maar dialoog, elkaar bevragen.

Twee ondervraagden geven geen mening, maar noemen in plaats daarvan activiteiten op dit gebied in hun parochie. Een van hen heeft al aangegeven dat hij onze kerk hiervoor te beperkt vindt. De ander kan tot de voorstanders gerekend worden. Dat brengt ons dus op een grote meerderheid van voorstanders, een unicum in deze enquête.

Maar er zijn ook enkele afwijkende meningen. Een van de deelnemers geeft aan dat ze deze aandacht niet gemist heeft, maar zegt ook dat ze de laatste De Oud-Katholiek met belangstelling gelezen heeft en dat dat naar meer smaakt. Iemand anders vindt deze aandacht minder belangrijk dan een helder standpunt van het episcopaat of vanuit de prediking, omdat onderlinge gesprekken al gauw een hoog ‘ik vind’-gehalte krijgen en zelden overtuigend zijn.

De drie pastoors vinden aandacht in de parochies voor deze vragen heel belangrijk. Maar wel graag in samenwerking met andere kerken en/of kerkelijke

gemeenschappen op stedelijk niveau, zegt een van hen. De tweede geeft aan dat het bijdraagt aan een begripvolle omgang met elkaar; als kerk oordelen we niet graag over de keuzes van individuen, maar het is ook niet goed dat individuele meningen de waarheid bepalen. De derde pastoor sluit zich daarbij aan: gesprekskringen, gemeenteavonden enzovoort kunnen mensen helpen om met behulp van hun christelijk gevormde geweten op nieuwe vragen hun eigen antwoord te vinden.

Aandacht in de parochies: de praktijk

Hoe wordt er in de parochies aandacht besteed aan ethische en morele vragen? Alleen in pastorale gesprekken, zeggen twee deelnemers, soms in gebed. Niet voor zover ik weet, zeggen twee respondenten, misschien in gespreksgroepen? Hoogstens bij het koffiedrinken. Soms in de prediking en onderlinge gesprekken. In de prediking, maar te weinig; wel goed waren bijeenkomsten onder het motto ‘rozen, rumbonen en rode wijn’ met spontane gesprekken. Soms in een preek, incidenteel in een gesprek over het euthanasievraagstuk of voltooid leven. In een preek of een overweging; op eigen initiatief en zelf de pastoor aanspreken; gespreksgroepen zijn er niet meer.

Het is een magere oogst en dat wordt bevestigd in de antwoorden op de vraag of er in de parochies voldoende aandacht voor ethische vragen is. Te weinig, zeggen twaalf parochianen; twee vinden de aandacht voldoende; bij één respondent is het ja en nee; een ander geeft aan het niet te weten; twee personen laten de vraag open.

Het is dus interessant om te horen wat de pastoors te zeggen hebben. Een hen geeft aan dat er in zijn parochie veel aandacht is voor duurzaamheid, diaconale taken, en bijeenkomsten in andere kerken over morele thema, In de preek probeert

hij op motivatieniveau en op basis van individuele spiritualiteit een handelingskader aan te reiken, dat volgens hem vooraf gaat aan gewetensvorming. Maar hij vindt ook dat er te weinig gedaan wordt aan thematische behandeling van ethische en morele vragen.

De tweede pastoor zegt. dat het grote moeite kost om een datum te vinden voor een gespreksgroep. Soms vindt hij dat er te weinig aandacht is voor deze thema's, soms te veel. De meningen lopen sterk uiteen, van uiterst conservatief tot uiterst liberaal, waardoor er heftige discussies ontstaan, terwijl er ook mensen zijn die het gesprek ontwikkelen. De derde pastoor noemt een gespreksavond en thematische gesprekken bij de koffie, maar geeft aan dat de belangstelling daarvoor beter zou kunnen. Er zijn overigens volgens hem nogal wat oud-katholieken die van mening zijn dat zij dit alles wel zelf zullen uitmaken.

En... werkt het?

Heeft het spreken van de kerk in preken, herderlijke brieven, gesprekskringen, artikelen in de De Oud-Katholiek of in het parochieblad invloed op het geweten en de beslissingen van de gelovigen? Vier mensen beantwoorden deze vraag bevestigend. Een van hen zegt dat alle informatie die hij in de kerk ontvangt invloed heeft op zijn geweten en dat hij meestal heel gelukkig is met de inhoud van De Oud-Katholiek, temeer omdat de inhoud themagericht is.

Drie anderen zeggen ook ja, maar met voorwaarden. Graag duidelijke uitspraken, die zetten je aan het denken. Vooral als mijn denken gestimuleerd wordt en als de kerk vanuit de liefde voor God en de mensen spreekt. Als het spreken uitnodigt tot nadere overweging van het eigen standpunt.

Het ja van negen anderen klinkt onzekerder of minder positief. Ik ben me er niet van bewust, maar weet zeker dat die meningen die ik heb vernomen mede mijn oordeel bepalen. Moeilijk te zeggen, maar de gesprekken rondom voltooid leven hebben mij wel geholpen mijn standpunt te bepalen. Voorwaarde is wel dat de kerk werkelijk spreekt, iets te vertellen heeft, en dat komt niet vaak voor. Het academische denken van de kerk brengt het risico met zich mee dat de binding met het dagelijks leven verloren gaat. Soms wel, meestal niet. Soms, als de kerk het woord levend gericht houdt op deze tijd. Weinig: ik neem het mee in mijn eigen overwegingen en laat me leiden door Bijbelstudie, gebed, boeken, vergaren van kennis. Heel soms, waar zoekend, verkennend wordt gesproken; soms ook een artikel in De Oud-Katholiek dat aan het denken zet en zo wellicht invloed heeft. Daar ben ik eigenwijs voor. Tot slot twee negatieve antwoorden: Nee. En: absoluut niet.

Op de vraag naar concrete voorbeelden van invloed van het spreken van de kerk zeggen twee ondervraagden dat zij door herderlijke schrijvens anders gaan denken over huwelijksinzegening van mensen van hetzelfde geslacht en gebroken levenssituaties. Ook het benadrukken van het diaconaat heeft invloed op mij gehad, voegt iemand eraan toe. Twee anderen zijn geholpen door gesprekken rondom voltooid leven, een derde door een preek met de vraag hoe we met onze tijd omgaan. Twee ondervraagden geven aan dat zij verder gekomen zijn in een bepaalde problematiek door gesprekken met de pastoor. Iemand anders heeft door een pastoraal gesprek ontdekt dat zij er mag zijn in de kerk. Vier parochianen geven aan dat ze geen voorbeelden kunnen noemen. Iemand anders zegt dat hij door zelfstudie teruggeleid is naar wat de kerk altijd gezegd heeft. Bij het begeleiden van iemand die euthanasie wenste, heeft een parochiaan zijn

eigen geweten gevolgd en niet aan kerkelijke richtlijnen gedacht.

Soms wordt het gemist. Het is eerder het niet spreken van de kerk over bijvoorbeeld het levenseinde, links en rechts populisme, het uitzettingsbeleid, het zorgbeleid, het materialisme. Dat stoort soms. Een van de ondervraagden zegt dat hij, toen er bij hem een ernstige ziekte werd ontdekt, ervaren heeft dat er geen duidelijke uitspraken van de kerk over het levenseinde zijn. Een andere respondent zegt dat het feit dat haar vroegere kerk haar vader, die haar misbruikt had, in bescherming nam, haar ertoe heeft gebracht uit die kerk te stappen; ook binnen de Oud-Katholieke Kerk denkt ze soms weer: ik verlaat de kerk vanwege de hypocrisie van mensen die achter een bureau zitten.

Tendensen en suggesties

Dit onderzoek is te kleinschalig om er conclusies en aanbevelingen aan te verbinden. Toch kunnen er naar aanleiding van de resultaten wel enkele tendensen bespeurd en suggesties gedaan worden. Wat de meningen over gewetensvorming en het spreken van de kerk betreft, lopen de meningen uiteen van zeer traditioneel tot uiterst liberaal. Eigen verantwoordelijkheid en inspraak staan bij velen hoog in het vaandel. Over het algemeen is er in de parochies die bij het onderzoek betrokken waren volgens de meeste ondervraagden te weinig aandacht voor ethische en morele vragen.

Het zou misschien goed zijn als er uitgebreider onderzoek gedaan zou worden over de omgang met ethische en morele vraagstukken in onze kerk en in de parochies. De vraag in hoeverre de ethiek in de opleiding aan de orde komt en een theologische onderbouwing zouden hiervan deel uit kunnen maken. Iets voor een scriptie van een seminariestudent?

Doorlopen

Het winnende kerstverhaal

Door Petra Boersma-Vos

‘Doorlopen,’ zei de engel tegen Benjamin.

Benjamin draaide zich om, maar zag niemand staan. Vaag voelde hij een windvlaag langs zijn wang en een rilling liep over zijn rug.

Hij haalde zijn schouders op en liep verder door de drukke straat. Het was kerstavond en veel mensen deden hun laatste inkopen. Benjamin had geen haast, hij hoefde niets te kopen en ook nergens heen; er was niemand die op hem wachtte. Kerst betekende niets meer voor Benjamin, sinds niemand meer naar hem omkeek.

Jarenlang had hij voor zijn gezin gezorgd, was het gezellig tijdens de kersttijd, maar sinds zijn vrouw was overleden en hun drie kinderen waren uitgevlogen en een eigen leven hadden opgebouwd, was kersttijd niet leuk meer. Het was ook een beetje zijn eigen schuld. Al een

paar jaar had hij de kinderen afgewezen, als zij vroegen of hij met kerst bij hen kwam. En nu dit jaar had niemand hem gevraagd en dat deed zeer.

In gedachten liep hij verder en opeens hoorde Benjamin de stem weer. ‘Doorlopen’. Snel draaide hij zich om maar er was niemand en weer die windvlaag en die koude rillingen. Hij liep weer verder. Opeens hoorde hij een heldere stem zingen ‘Gloria in Excelsis Deo’. Rechts in zijn ooghoek zag hij een vuur branden in een oud olievat, er stonden mensen omheen hun handen te warmen. Benjamin stopte en keek vanaf een afstandje naar het tafereel. Hij vergat de drukte om zich heen, keek en luisterde.

De herinneringen kwamen naar boven en zijn ogen werden nat. Daar zat hij als

jongeman, voor in de kerk, het was kerstavond en er zong een meisjeskoor zo mooi, maar één stem kwam boven alles uit en zong hetzelfde ‘Gloria in Excelsis Deo’ als hij nu hoorde.

Betoverd keek hij naar het meisje met het engelenhaar. Na de mis liep hij naar haar toe en zoals in alle sprookjes, gebeurde het hier ook. Verliefd, verloofd, getrouwd en als bonus drie prachtige kinderen. Alles ging hem voor de wind, goede baan, iedereen was gezond, alles ging voorspoedig. Het bleef een ‘sprookje’ voor dertig mooie jaren. Op een dag sloeg het noodlot toe: zijn lieve mooie vrouw kreeg een ongeluk en overleefde dit niet. Vanaf de eerste dag voelde hij zich alleen, de kinderen waren uitgevlogen en hadden hun eigen leven opgebouwd. Benjamin bleef alleen achter, ook al was het zijn eigen keuze. Kersttijd is een tijd

waarin je niet alleen wilt zijn en op kerstavond al helemaal niet. Dat doet pijn, dan komen herinneringen keihard binnen.

Benjamin kwam weer terug uit zijn herinnering en hoorde het vuur knetteren. Ongemerkt was hij doorgelopen richting het vuur. Achter het groepje mensen bij het olievat zag hij een kleine witte kerk. De deuren stonden open en er kwam een schemerlicht van kaarsen uit. Langzaam liep hij verder, terwijl hij zich realiseerde dat dit het kerkje was waar hij vroeger kwam. Al die jaren was hij de grote hekken voorbijgelopen; hij had geen tijd gehad tijdens zijn drukke leven met baan en gezin. Vanuit de kerk hoorde Benjamin zingen en nieuwsgierig liep hij naar binnen, waar hij op de achterste bank ging zitten. De vrouw naast hem gaf hem een blad met kerstliederen.

Benjamin las de tekst, maar door de brok in zijn keel kon hij niet zingen. Hij keek om zich heen en zag het kleine kerkje vol met mensen. Voor in de kerk stond een kerststal met Jozef, Maria en het kindje Jezus in een kribbe. Benjamin moest weer aan vroeger denken, toen hij als kleine jongen met zijn ouders naar de kerk ging op kerstavond. De warmte stroomde zijn hart binnen en de tranen liepen over zijn wangen. Waar was het mis gegaan? Alles had hij gehad, een lieve vrouw, fijne kinderen, een goede baan, maar God was hij onderweg kwijtgeraakt. Voor God was geen tijd, dat was iets voor later. Maar het later zoals Benjamin het zich had voorgesteld zou er nooit komen. Het later was nú geworden.

Benjamins koude, kille, versteende hart ontdooide en voor in de kerk hoorde hij een

heldere stem zingen. Er stond een engelenkoor, een koor dat niemand anders zag en in dat koor zag hij weer het meisje van lang geleden. Ineens wist hij het, degene die op straat zei ‘Doorlopen’ was een engel en die had hem naar dit kerkje geleid. Zijn hart werd helemaal warm, zijn tranen droogden en zijn mond zong de woorden die hij zolang niet had gezongen ‘Gloria in Excelsis Deo’. Hij voelde een hand op zijn arm en keek naar de vrouw naast zich die naar hem glimlachte.

Opeens Benjamin wist wat de engel echt bedoelde met ‘Doorlopen’. Niet stil blijven staan bij wat er in het verleden is gebeurd, maar doorlopen in het nú met God aan zijn zij op weg naar een hemels engelenkoor.

Kijk, mijn petekind is op tv!

Bijzondere verbondenheid

Wilma Kramer

Begin oktober werden we in Nederland heel goed op de hoogte gehouden van de World Solar Challenge, een race die zich afspeelde in Australië. Ons petekind Beatrix deed eraan mee. Elke dag was er een verslag, na het journaal van acht uur, dus op prime time zoals dat heet, en regelmatig was zij in beeld. Wat heeft die meid het toch ver geschopt en wat doet ze het goed op tv! Wat zullen haar ouders, onze vrienden, trots zijn! En ik? Ja, ook heel trots, het is ons petekind. Maar is dat trotse gevoel wel terecht? Want wat is onze bijdrage geweest in haar ontwikkeling, of preciezer nog: in haar geloofsopvoeding? En zou onze bijdrage in haar geloofsopvoeding van invloed kunnen zijn geweest op deze geweldige prestatie? Toch leuk wat zo'n evenement teweeg brengt en het bruggetje naar dit nummerthema van De Oud-Katholiek is snel gemaakt.

Doop in Egmond

In onze kerk in Egmond heb ik menige doop mee-gemaakt. Onze eigen dochters zijn er gedoopt en iedere keer valt het me op dat wat daar gebeurt toch een hele uitgebreide ceremonie is. Een kring van volwassenen en kinderen rondom het doopvont volgt de tekst uit het (rode) Kerkboek, bladzijde 391: De doop van een kind. Na de presentatie van de dopeling richt de priester zich tot de ouders. Aan hen, aan de eventueel aanwezige peetouders, maar ook aan de gemeente wordt bijvoorbeeld gevraagd erop toe te zien dat de dopeling regelmatig in de kerk komt. De antwoorden zijn dan: 'Ja, dat willen wij' en 'Ja, dat beloven wij'. Aan het eind van de doop richt de priester zich weer tot de ouders (en de peetouders) met de woorden:

'Omringt dit kind met uw liefde, weest gelukkig met elkaar en de Heer zij met u.'

Eigen ervaring

Tja, en wat betekent dit nu voor de peetouders of doopborgen, zoals het bij de oud-katholieken heet? Zelf heb ik als rooms-katholiek meisje ook peetouders gehad. Op geboortekaartjes stond het er soms bij: 'Peter: oom Hans, Meter: tante Ilona.' Die peetouders waren in eerste instantie degenen die het kind ten doop hielden, omdat de moeder nog in het kraambed lag. Het kind werd namelijk de dag na de geboorte gedoopt, soms zelfs op dezelfde dag nog! En daarna kwam het er in de praktijk op neer dat je als kind extra aandacht kreeg in de vorm van cadeautjes. Van mijn peetouders kreeg ik niet echt iets extra's: vlak na mijn doop gingen zij uit elkaar en mijn oom trouwde met een andere vrouw, die hier echt buiten bleef staan.

Toen onze dochters in de Oud-Katholieke Kerk werden gedoopt, kwamen we er niet toe om peetouders uit te zoeken. We lieten ze namelijk alle drie tegelijk dopen en dat zou dan betekend hebben dat er zes extra volwassenen bij zouden staan. Of we hadden de zorg voor alle drie aan één peetouderrechtspaar moeten toevertrouwen. Nee, wij stonden zelf garant voor de geloofsopvoeding. En, nu terugkijkend, heb ik het idee dat onze kinderen geen doopouders hebben gemist.

Praktische overwegingen

Zouden ze er nog zijn: peetouders? Gedreven door nieuwsgierigheid besloot ik tijdens het koffiedrinken na een zondagse mis maar even rond te vragen

bij mensen. En inderdaad, veel dezelfde verhalen. Dat het praktisch was: bij de doop zelf waren de ouders niet altijd in staat mee te komen naar de doop en het was ook wel fijn als er voor het verdere leven peetouders klaarstonden als de eigen ouders door ziekte of op jonge leeftijd zouden overlijden. Het gevoels- of geloofsleven stond niet voorop. Bij jonge dopelingen van nu lijkt veel minder gebruik worden gemaakt van doopouders. Zou daar weer eens meer over gesproken moeten worden? Ook bij de doop van een volwassene, die daar zelf heel bewust voor gekozen heeft, kan het zinvol zijn dat er een doopborg is, iemand die steeds aanwezig is bij de voorbereidende gesprekken en die de dopeling steunt en begeleidt in het groeien in geloof.

Een kaartje terug

Ooit werden wij dus gevraagd peetouders te worden van het eerste kind van goede vrienden. We hebben toen natuurlijk wel gevraagd wat er van ons verwacht werd, want gezien de afstand tussen onze woonplaatsen was het niet mogelijk dagelijks betrokken te zijn bij de opvoeding van Beatrix. We vonden een invulling: als peetouders wilden we aangeven dat er een band bestaat tussen haar en ons, en ervoor zorgen dat ze iets mee zou krijgen van ons geloofsleven en dat ze dan misschien zou vragen naar het hoe en waarom.

Om die band te creëren en vast te houden stuurde ik elk jaar op de doopdatum een kaart naar haar.

Tot twee jaar geleden. Ze ging toen op zichzelf wonen en ik had haar adres niet. Onlangs vroeg ik aan haar ouders naar hun beweegreden om hun kinderen te laten dopen. Ze zeiden dat ze dit bij hun huwelijk aan de priester hadden beloofd. En omdat wij bij hun huwelijk een speciale rol hadden gespeeld, werden wij peetouders van de oudste. Daarna zijn hun twee andere kinderen ook gedoopt en hebben ze er als ouders voor gezorgd dat er voldoende aan geloofsopvoeding werd gedaan. Toen nu het jaarlijkse kaartje aan de orde kwam, zei mijn vriendin dat haar dochter laatst in Australië, na de race, nog had gevraagd welke datum het ook al weer was, want ze was van plan om nu mij een kaartje te sturen.

Het feit dat ik dus al die jaren een kaartje stuurde, heeft van de doopdatum een bijzondere datum gemaakt. En het heeft onze band versterkt. Als ik nu naar Beatrix kijk en zie hoe ze deze prestatie heeft geleverd met haar team, dan vertel ik daar met trots over en zou ik kunnen wensen dat onze rol als peetouder haar over 's Heren wegen heeft doen vliegen. Maar het zijn vooral haar persoonlijkheid en karakter. En, zoals de priester bij de doop zegt: 'Omringt dit kind met uw liefde, weest gelukkig met elkaar en de Heer zij met u.'

PS Het kaartje van Beatrix heb ik inmiddels ontvangen!

Je hoeft het niet allemaal alleen te doen

Jongerenpastoraat

Inge van Maaren

Logisch dat jullie de jongerenpastores benaderen hiervoor,' reageert Erna Peijnenburg wanneer ze hoort dat opvoeden een thema van dit blad wordt. Samen met Michael van den Bergh is zij aangesteld als oud-katholieke jongerenpastor. Met een aanstelling van 0,2 en 0,3 fte geven zij aandacht aan de geloofsoopvoeding van oud-katholieke kinderen en jongeren, zeg maar de groep tussen de nul en vijftig jaar.

Erna is bescheiden over haar opvoedaandeel: 'De basis komt van thuis. Opvoeden en ook de geloofsoopvoeding is allereerst een taak van de ouders. Hun voorbeeldfunctie hierin is doorgaans van groot belang. Is geloof een wezenlijk deel van hen-zelf, zijn kerk en parochie aanwezig in het gewone leven? Dan gaan kinderen veelal daarin mee. Samen de kerk bezoeken is een goed begin en hopelijk is de viering dan zo dat ook kinderen aangesproken

worden. De kinderkerk kan hierin veel betekenen, maar ook iets als samen een kaars aansteken vormt kinderen. Naast de vieringen is er voor allerlei leeftijden natuurlijk nog van alles te bedenken in de parochie wat een toegevoegde waarde heeft.'

Wat kan de kerk bijdragen aan de opvoeding?

'Het gaat dan wat mij betreft vooral om de vraag hoe iemand in het leven staat. Hoe ga je om met anderen, hoe kijk je naar dingen? Dan gaat het ook om een grondhouding waarbij het uitsluitend om jezelf gaat, maar waarin de aanwezigheid van God en anderen eveneens een plaats heeft. En wat ik net zo belangrijk vind is het besef dat je het allemaal niet alleen hoeft te doen. Je doet wat je kunt en daarnaast hoeft je niet alles te begrijpen, hoeft je je niet te vertillen, maar mag je aan God overlaten wat boven jouw mogelijkheden uitgaat. Dankbaar zijn voor wat je gegeven wordt, dat vind ik een belangrijk inzicht om door te geven.'

Vorbij woorden

'Wat ik probeer is om jonge mensen mee te nemen in het beleven en leven van het geloof, in de kerk, thuis of waar dan ook. Dan heb je het over de vraag: Wat bedoel je op dit moment in je leven eigenlijk met 'geloven in God'? Jongeren maken een overgang mee van kind naar volwassene, ook in geloof. Dat is geen sinecure. En natuurlijk wordt er dan ook geroepen: Ik geloof niet! Maar je hoeft niet altijd uitsluitend in woorden bezig te zijn. Ga dingen met ze doen, ga met ze vieren, laat ze in een kringetje zitten, tot rust komen, zo ben je al bezig met in God geloven. In het doen kunnen ze heel goed mee en begrijpen ze heus wel waar iets over gaat. Tijdens een viering in het ZAkamp afgelopen zomer gebeurde precies dat. Daar zijn

OUD-KATHOLIEK
JONGERENPASTORAAT

ACTIVITEITENSEIZOEN
2017-2018

kinderen waarvan de een wat oud-katholiek dan de andere is en er zijn meegekomen vriendjes. Geweldig vind ik dat! Een van hen maakte vooraf luid kenbaar niet in God te geloven. Zij was een van de eersten die later in de viering vol aandacht een kaars opstak... Onuitgesproken, zo'n intens moment voorbij stellige meningen. Voor veel deelnemers aan de Taizéreizen die Michael organiseert, geldt eveneens dat de ervaring van een moment veelzeggender kan zijn dan een hoop gepraat. De gemeenschap van Taizé weet goed die gevoeligheid te raken zonder dat men daar een geloofsbelijdenis aanhangt die je moet kunnen uitspreken.'

Wat is het doel van jullie aanstelling?

'Onze opdracht is om te waken over ruimte en aandacht voor jongeren in onze kerk. Kerk is niet alleen van hun ouders. Worden kinderen/jongeren

aangesproken en betrokken? Dat zou nadenken over en werken aan een andere manier van doen kunnen betekenen. Dat geldt voor vieringen, inclusief de 'gewone' zondagviering, en bijvoorbeeld ook voor zoets als de bisdomdag. Tijdens de onlangs gehouden bisdomdag in Haarlem was er in de ochtend een ook voor jongeren aantrekkelijk interactief programma, waarbij alle deelnemers korte opdrachten kregen. Zo mochten de jongeren als de stem van God vanaf de koorzolder (achter in de Haarlemse kerk) een paar zinnen zeggen tegen de mensen beneden, echter zonder luid geluid te maken. De pastores en andere volwassenen moesten liplezen en zo proberen te verstaan wat God zei... Dat was nog niet zo makkelijk. Deze werkvorm was heel speels en diepzinnig tegelijk. 's Middags zijn de jongeren met stevig tuinonderhoud actief geweest in een diaconaal project. Achteraf hoorde je dat ze een prachtige dag hadden gehad en dat zat 'm voornamelijk in de gezamenlijke onderdelen. Je hoeft dus niet altijd de leeftijdsgroepen apart te zetten.

In een viering kan participeren in het misdienen al een belangrijk vormend deel zijn. Ook hier zie je dat het doen en meemaken belangrijk zijn. Voor een pastoor en anderen uit de parochie ligt hier dan natuurlijk wel de taak om die misdienaars op te merken en te begeleiden. En dat laatste dan niet alleen in hoe steek ik de wierookkooltjes aan.'

Hoe is de relatie landelijk-parochie als het jullie werk betreft?

'De basis van het geloofsoopvoeden ligt thuis, zei ik al. Daarnaast heeft ook de parochie een verantwoordelijkheid. Michael en ik zijn natuurlijk bereikbaar voor advies en informatie, maar initiatief

en uitvoering zijn taken voor de parochies. Organiseren wij een activiteit, dan gaat de uitnodiging naar alle kinderen/jongeren uit een bisdom of uit heel oud-katholiek Nederland. Zo staat er in het bisdom Haarlem een stuifduinweekend gepland, kunnen de aartsbisdom-jong volwassenen zes avonden doorpraten over 'Marcus door de ogen van...' en op de landelijke agenda staan kloosterdagen. Die parochie-overstijgende activiteiten zijn een belangrijke toevoeging aan het lokale aanbod, omdat de deelnemers ervan kennis maken met meer oud-katholieke leeftijdgenoten. Vergeet niet, dat het soms heel eenzaam kan zijn in de parochie, als er weinig tot geen andere kinderen/jongeren van jouw leeftijd zijn. Ik zie het als mijn hoofdtak om hen bij elkaar te roepen. Om dingen te organiseren waardoor zij elkaar ontmoeten. Voor ons als jongerenpastores is het soms makkelijker

Toekomstbestendig

Mede mogelijk gemaakt door ...

Inge van Maaren

om iets groters op touw te zetten vanwege meer deelnemers. Bij ons programma hopen we uiteraard wel op support van collega-pastores. Onze activiteiten kunnen onderdeel zijn van hun eigen jaarprogramma en enthousiaste ondersteuning van de uitnodiging om mee te doen wordt zeker door ons gewaardeerd!

Gewoon met elkaar

‘Het liefst zou ik jongerenweekenden organiseren, van vrijdagavond tot ergens zondagmiddag. Je gaat dan langer met elkaar om, je staat met elkaar op en gaat ’s avonds weer naar bed, dat geeft een soort dynamiek die je normaal gesproken niet hebt. Je kunt meer verschillende dingen doen. Inhoudelijk de diepte in, noem het maar strikte catechese, en spellen doen in het donker buiten. Als rode lijn tijdens die dagen samen laten we ons vaak leiden door een Bijbelverhaal. Zo zal het bij een komend weekend gaan over de Jozef uit het Oude Testament. Dan hebben we het ook over de relatie tussen broers en zussen, over buitenbeentje zijn en in de put zitten, over ergens terecht komen waar je niemand kent. Dat zijn allemaal relevante thema’s. Daardoorheen en soms ook echt wel expliciet bespreken we: Wat betekent geloven hierin? In zo’n weekend heb je fijn de tijd om op allerlei manieren en op verschillende momenten vragen te verkennen. Je maakt samen best veel mee en in de

Is dat iets om breder te agenderen?

‘Ook in de parochies is het vaak moeilijk om voldoende deelnemers aan catechese en/of activiteiten te krijgen. Jonge gezinnen en jongeren zijn schaars in onze parochies. Daarom zijn de jongerenpastores in onze kerk belangrijk, om toch aandacht en ruimte voor jongeren in onze kerk te houden. Die aandacht zou er trouwens ook mogen zijn voor twintigers, dertigers en veertigers. Er is nu een groot gat in de aandacht voor de groep die ‘te oud’ is voor het jongerenpastoraat. Bij die plussers is er behoefte aan een andersoortig gesprek dan doorgaans in de parochies aangeboden

wordt. Als pastoor van Alkmaar zag ik een paar jaar geleden dat er meerdere mensen van die leeftijd enigszins contact hadden met de kerk. Niet dat ze naar de zondagse dienst kwamen, maar ze waren wel op de een of andere manier betrokken. Met hen hebben we een gespreksgroep gestart, die loopt nu al een paar jaar. Net zoals bij de jongeren zou je ook parochie-overschrijdend iets kunnen organiseren voor die vijftwintigplusser. Vorming en opvoeding stoppen niet bij achttien of vijftwintig jaar. Als het goed is, stopt de groei in geloven je hele leven niet. Het heeft te maken met ouder worden en wat je meemaakt, en met wat er om je heen gebeurt, in je eigen kring en in de samenleving. Dat je voor die groei in geloven ook binnen de kerk terecht kunt, is niet meer dan logisch.’

afsluitende viering komt dat bij allemaal elkaar. Wat op zo’n weekend ook fijn is: gewoon gezellig wat bij elkaar zitten en dan ontstaan er soms prachtige gesprekken. Tijdens een ontmoeting van een paar uur kun je nog wel een bepaalde schijn ophouden, maar als je langer bij elkaar bent - en zeker wanneer je net je bed uit komt :) - dan kun je meer jezelf zijn. Vaker dit soort weekenden zou ik echt heel erg goed vinden. De bottleneck is alleen niet zozeer de financiën, maar de beschikbaarheid van jongeren. Ze willen wel, maar kinderen en jongeren hebben het zo druk. En voor een groot aantal van hen betekent een weekend in het bisdom ook nog eens tig kilometer reizen voor je er bent. Er is een tijdsprobleem. Dat is het weerbarstige in ons werk, dat het zoveel moeite kost om ze bij elkaar te brengen.’

Ze vormen een jong bestuur, Hedwich van der Steen, Magnus Münch en Kristel van der Laan, met een gemiddelde leeftijd van zo’n 33 jaar en het is pas sinds 2016 dat zij voorzitter, secretaris en penningmeester zijn van het Oud-Katholiek Jeugdfonds. Voor Hedwich en Magnus een nieuwe taak; Kristel maakte al deel uit van het vorige bestuur, waaraan ook de twee oprichters van het jeugdfonds in 1988, Klaas Lenten en Martien Parmentier, deelnamen.

De laatste jaren leek het bestaan van het jeugdfonds minder bekend dan voorheen, het aantal aanvragen nam sterk af. Reden voor het nieuwe bestuur om in hun eerste jaar vooral te focussen op contacten en zichtbaarheid. Daarnaast wordt gekeken naar een duurzamer beleggingsportefeuille van de fondsgelden. Zo blijft hopelijk ook op lange termijn mogelijk om initiatieven voor jongeren verantwoord financieel te steunen.

Krul

Kristel: ‘We geven niet zomaar een krul, maar vragen eerst om een goed onderbouwd plan en een begroting. We financieren ook niet hele projecten, maar altijd een onderdeel ervan.’ Magnus vertelt over het catecheseweekend, waarbij eigenlijk een busje nodig was om de deelnemende kinderen te vervoeren. Het jeugdfonds betaalde de autohuur. Vooralsnog zijn het vooral de jongerenpastores die met aanvragen voor hun initiatieven komen. Hedwich: ‘Magnus en ik hebben al heel wat jaren als kampleiding erop zitten, maar ook wij hadden nog nooit van het jeugdfonds gehoord! We hopen echt dat we nu meer bekend raken en ook uit parochies vragen voor ondersteuning van jeugdwerk ontvangen.’ Er wordt gewerkt aan een eigen website met informatie over het fonds en de gesponsorde activiteiten. Hopelijk begin 2018 online! Een deel van de informatie is nu al te lezen op de ANBI-pagina op www.okkn.nl.

Denk om elkaar

De geformuleerde doelstelling van het jeugdfonds begint als volgt: Het verlenen van steun bij de verzorging en opvoeding van jongeren. Volgens het bestuur gaat het dan met name om het godsdienstige en het sociale aspect. Een voorbeeld van activiteiten waarin die elementen samenkomen zijn de jeugdkampen, waaraan zowel oud-katholieke kinderen als hun soms niet kerkelijke vrienden deelnemen. Je hebt een hoop plezier met elkaar en er wordt gebeden en gevierd. Dat en het ‘denk om elkaar’ nemen de kinderen mee uit zo’n kamp.

Dromen

Hebben de bestuursleden zelf ook wensdromen voor het oud-katholiek jeugdwerk? Magnus denkt aan parochiecatecheseweekenden. Zo belangrijk voor de vorming en de onderlinge band. ‘En zijn er te weinig kinderen? Organiseer dan met meerdere parochies zo’n weekend!’ Hedwich merkt op dat zij en haar zusje destijds de enige kinderen waren in hun parochie, ver van de Randstad. ‘Wij kregen catechese aan huis, dat was echt niet leuk.’ Ze was jaloers op haar nichtje in Utrecht, dat bijna elke zondag in een volle kinderkerk kon zitten. Hedwich zou graag iets willen bedenken om kinderen die weinig andere oud-katholieke kinderen tegenkomen helemaal te betrekken bij allerlei

activiteiten. Kristel ziet al veel goede initiatieven in de juist ontvangen folder van de jongerenpastores. En dan herinnert ze zich een multimediaal evenement dat grote indruk heeft achtergelaten: een cyberviering met grote schermen, video, muziek. ‘Was dat eind jaren negentig? Zo iets en dan anno 2018 zou best een goed idee kunnen zijn.’

We wish you a Pink Christmas

Roze Kerst in Amsterdam

Wielie Elhorst

In Nederland wordt al enige tientallen jaren ‘roze’ gevierd in de kerken. In speciale kerkdiensten wordt door, met en voor lesbiennes, homo’s, biseksuelen en transgenders (LHBT) gezongen, gebeden, geluisterd en meer. Dat geldt ook voor Kerst. Sinds 2012 organiseert de Protestantse Kerk Amsterdam in samenwerking met het LKP (de landelijke koepelorganisatie van de christelijke LHBT-beweging) in de Keizersgrachtkerk de Pink Christmas Kerkdienst. Waarom roze vieren? Wielie Elhorst, LHBT-predikant in Amsterdam, vertelt er meer over.

Dwars tegen de trend van de tijd in neemt het aantal kerkdiensten en vieringen door, met en voor LHBT-personen toe. Kennelijk is er behoefte aan deze speciale vieringen. Roze vieringen zijn er in alle soorten en maten, maar de gedeelde kern is het zoeken naar verbinding tussen het christelijk geloof en de levenservaringen van LHBT-personen. Soms is het samenkomen van LHBT-personen in een kerkdienst daarvoor al voldoende, door de gedeelde herkenning, vaker wordt de verbinding door de keuze voor een bepaald thema expliciet gemaakt. In de Pink Christmas Kerkdienst wordt daarvoor het kerstverhaal steeds weer ‘van de verkeerde kant’ bekeken en onderzocht op zijn betekenis voor LHBT-personen.

Roze vieren is nodig, zeker met Kerst. Naast de Pink Christmas Kerkdienst bieden ook de Evangelische Roze Vieringen een kerstviering, eveneens in de Keizersgrachtkerk en altijd op Eerste Kerstdag. Gezellig met je familie Kerst vieren is voor lang niet alle LHBT-personen weggelegd. De verhouding is soms getroebleerd na het uitkomen voor de eigen seksuele oriëntatie. En LHBT-zijn in een ‘gewone’ gemeente is voor velen ook een eenzaam avontuur. Gelukkig zijn de ontwikkelingen in veel plaatselijke gemeenten positief en lukt het LHBT-personen steeds beter hun plek te vinden. Toch blijven velen van hen verlangen naar vieringen waarin ze mensen kunnen ontmoeten die hetzelfde hebben meegemaakt als zij, met wie ze ervaringen kunnen delen en in wie ze zich ook geestelijk kunnen herkennen. Het zijn vieringen waarin je je werkelijk thuis kunt voelen en veilig bent en waarin de levenservaringen van

LHBT-personen benoemd worden. Dat gebeurt in ‘gewone’ kerkdiensten meestal niet, waardoor je meestal ongekend en onzichtbaar blijft. Een roze viering is dus heel wat waard, uiteindelijk voor de hele kerk, omdat de eigen lezing en verwerking van verhalen uit de christelijke traditie iets toevoegen aan hoe de Bijbel ook kan en mag worden verstaan. Als de verhalen uit de Bijbel zijn bedoeld voor alle mensen, dan is de wijze waarop deze verhalen zich verbinden met LHBT-personen onmisbaar in het verstaan ervan.

In de komende Pink Christmas Kerkdienst staan de dromen van Jozef centraal, zoals die in het Evangelie naar Matteüs zijn opgeschreven. De berichten die Jozef in zijn dromen ontvangt, zijn verontrustend. Hij wordt gevraagd zich te verbinden met de zwangere Maria. Als het kind er is, krijgt hij, opnieuw in een droom, te horen dat hij naar het buitenland moet vluchten, omdat het kind ongewenst is. De bestemming van Jozefs leven pakt heel anders uit dan hij had gedacht, maar hij waagt de sprong, zonder enige garantie op succes. Wie kan uiteindelijk de stem van God negeren, die je oproept te leven naar je bestemming, zelfs als die risicovol is en ongewenst? De ervaringen van Jozef en de bewegingen die hij maakt in zijn leven worden door de leden van de voorbereidingsgroep van de Pink Christmas Kerkdienst herkend. Een stem die roept als in een droom die soms een nachtmerrie is, omdat het raden blijft naar de afloop. De stem drukt een verlangen uit naar een leven dat zeer gewenst is, maar net zo goed een risico, omdat het niet ‘gewoon’ is. God gaat zelden voor het gewone. Juist dat maakt een leven met

Robert-Jan:
Ik vind het belangrijk dat er een kerkdienst is, waar mensen zichzelf kunnen zijn.

Kees:
Het verbinden van wie je bent en wat je gelooft; dat komt hier zo mooi samen. Omdat wie je bent en wat je gelooft nooit in tegenspraak met elkaar kan zijn.

Femke:
We moeten laten zien dat het in de kerk om liefde gaat en dat het daarom absurd is dat mensen om die reden worden uitgesloten.

Stijn:
Als LHBT'er en predikant-in-spé, wil ik laten zien dat het Kerstverhaal perfect bij de ervaringen van LHBT'ers past. Beiden gaan namelijk over mensen die soms niet zichzelf kunnen zijn, maar toch een uitgestoken hand krijgen, om in vrijheid te kunnen leven. Daarom vier ik Kerst dit jaar roze!

Pink Christmas Kerkdienst
Thema: 'Wees niet bang!
17 december 2017, 15.00 uur
Keizersgrachtkerk,
Keizersgracht 566, Amsterdam
Voorganger: ds. Wielie Elhorst
Organist: Stijn van der Woude
Muzikale medewerking: Duo Wilde Orchidee (Irene Hemelaar en Paul Tijink)
Samenwerking: Protestantse Kerk Amsterdam, Keizersgrachtkerkgemeente en het LKP – de landelijke koepelorganisatie van de christelijke LHBT-beweging

deze God zo spannend. Wat een geluk dat dat kind de naam Immanuël wordt gegeven: God met ons. Dat wekt vertrouwen en geeft hoop. Schuilt daarin voor iedereen de belofte dat het goed komt?

De Pink Christmas Kerkdiensten zijn herkenbaar als gewone kerkdiensten, maar altijd met een ‘twist’. Die zit natuurlijk vooral in de inhoud, maar ook in de vormgeving van de dienst. In de komende Pink Christmas Kerkdienst verzorgt Irene Hemelaar, tot voor kort een van de directeurs van Pride Amsterdam, samen met pianist Paul Tijink de intermezzo's. Deze worden niet willekeurig gekozen, maar komen ook in samenspraak met de voorbereidingsgroep tot stand. Irene is een specialist in het zingen van het levenslied, een genre waarin alle ervaringen aan bod komen die mensen in hun leven opdoen rond momenten die ertoe doen of ertoe blijken te doen: liefde, vriendschap, jezelf zijn, verantwoordelijkheid nemen, de dood enzovoorts. De liederen zijn niet kerkelijk of per se vanuit een gelovig uitgangspunt geschreven, maar als zij worden gezongen tegen de achtergrond van een Bijbelverhaal in een kerkelijke viering, gaan zij zich ook verbinden met die verhalen en met de levens van de bezoekers aan de viering. Inzetten bij de levenservaringen van mensen, ze delen door vrijmoedig gebruik te maken van andere bronnen van zingeving en dit alles voor het aangezicht van God, maakt roze vieringen als de Pink Christmas Kerkdienst toegankelijk voor een breed publiek, van ongelovig tot gelovig en alles er tussenin. En dat is terug te zien in de Pink Christmas Kerkdienst: een bont publiek van mensen, net zo bont als de bezoekers van de voederbak met dat kind uit dat ongewone gezin.

**Intercommunie
Utrecht en Uppsala**

De Aartsbisschop van Uppsala, Antje Jackelén, bezoekt in januari de oud-katholieke kerken van de Unie van Utrecht. Na tien jaar intensieve dialoog met de Kerk van Zweden kon de volledige kerkelijke gemeenschap worden vastgesteld. Utrecht en Uppsala samen verder in Europa. Deze historische overeenkomst wordt in Utrecht op 20 januari gepresenteerd en gevierd in In de Driehoek en de Ste Gertrudis. Met om 13.30 uur een presentatie 'Utrecht and Uppsala on the Way to Communion' met toelichting over de betekenis van de kerkelijke eenheid voor de toekomst. De voertaal is Engels, voor Nederlandse vertaling wordt gezorgd. De feestelijke, meertalige eucharistieviering begint om 15.30 uur. Joris Vercammen, aartsbisschop van Utrecht, zal voorgaan en Antje Jackelén, aartsbisschop van Uppsala, zal preken. Aansluitend is er een receptie. Op www.okkn.nl staat een verslag van het gesprek dat pastoor Bernd Wallet had met priester Maria Klasson Sundin, coördinator van het oecumenische werk van de Zweedse Kerk, tijdens de Summerschool van het Oud-Katholiek Seminarie in Utrecht.

En dan nog dit

Misbruik onderzocht Commissie aan het werk

Het Collegiaal Bestuur van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland heeft in het voorjaar van 2017, naar aanleiding van meldingen van seksueel misbruik binnen haar organisatie, besloten tot het laten uitvoeren van een onafhankelijk onderzoek. In de daaropvolgende periode is de onderzoeksopdracht geformuleerd en zijn de kandidaten gevonden waarmee een onderzoekscommissie gevormd kon worden. In de commissie werden benoemd: de heer mr. G.A.M. (Wiel) Stevens tot voorzitter. Hij vervulde diverse functies in de rechterlijke macht, als laatste als president van het Gerechtshof 's-Hertogenbosch en is ook als voorzitter verantwoordelijk voor de werkzaamheden van de Klachtencommissie Seksueel Misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk. Op zijn voordracht zijn de volgende personen benoemd als leden van de onderzoekscommissie: mw. mr. A.M. Denekamp-Mulder als secretaris, mw. drs. L. Erftmeyer en dhr. drs. A.A.M. Oostveen als leden. Zij zijn ook leden (geweest) van de Klachtencommissie Seksueel Misbruik in de RKK. Het streven is het onderzoek af te ronden voor 1 juni 2018. De haalbaarheid van dit streven zal worden bepaald door de commissie zelf. Uitgangspunt is een onderzoek, waarin kwaliteit prevaleert boven snelheid.

Het doel van het onderzoek is tweeledig:

- Recht doen aan de slachtoffers.
- Het voorstellen van maatregelen om in de toekomst seksueel misbruik binnen de OKKN zo veel als mogelijk te voorkomen.

De volledige werkwijze van de commissie is beschreven in een protocol, dat beschikbaar gesteld zal worden voor publicatie (via www.okkn.nl)

Oasedag Missionair werk

De bisschoppelijke commissie Sint Paulus en de Nederlandse Zendingsraad hebben voor vrijdag 12 januari 2018 een Oasedag voorbereid. De vraag naar wat ons motiveert voor missionair werk zal centraal staan op deze dag. De deelnemers zullen's ochtends verkennen wat hun eigen motivatie is en hoe deze aansluit op de missie van de organisatie waarvoor zij werken. Het middagprogramma gaat over de vraag hoe we in gesprek zijn met partnerorganisaties uit het Zuiden en wat zij verwachten van hun noordelijke partners. Sluiten die verwachtingen aan bij de persoonlijke motivatie en bij de missie van de organisatie waarvoor de deelnemers werken? Welke vragen roept dat op en hoe gaan we daar vervolgens mee om? De dag wordt gehouden in het gebouw van het Zeister Zendingsgenootschap aan het Zusterplein 20 te Zeist. Het programma start om 10.30 uur (inloop vanaf 10.00 uur) en eindigt rond 16.00 uur. Voor een lunch wordt gezorgd. Aan deelname zijn geen kosten verbonden, maar in verband met catering is uw online opgave nodig: <http://zendingsraad.nl>

Officiële berichten

De Aartsbisschop van Utrecht heeft met ingang van:

- 1 november 2017 dhr. L.A. Broos aangesteld als lid van het kerkbestuur van de parochie van de H.H. Jacobus en Augustinus te Den Haag, voor een periode van vier jaren.
- 1 december 2017 is mw. P.E. Klaassen opnieuw aangesteld als lid van het kerkbestuur van de parochie van de H.H. Jacobus en Augustinus te Den Haag, voor een periode van vier jaren.
- 1 december 2017 dhr. R. Luiken aangesteld als lid van het kerkbestuur van de parochie van de H. Bartholomeus te Schoonhoven, voor een periode van vier jaren.

De bisschop van Haarlem heeft met ingang van:

- 1 september 2017 dhr. G.P. Arentsen opnieuw aangesteld tot lector van het Bisdom Haarlem, voor een periode van vier jaren.

Het Collegiaal Bestuur heeft met ingang van:

- 1 december 2017 dhr. A.A. Kramer benoemd tot voorzitter van de Bisschoppelijke Commissie Sint Paulus, ok missie en diaconaat buitenland, voor een periode van vier jaren.

*Namens het Collegiaal Bestuur,
M. Konings-Roobol, secretaris.*

Agenda

- 7 jan. 16.00u Nieujaarsvesper en -ontmoeting: Utrecht (Kathedrale Kerk van Ste. Gertrudis) en Haarlem (Kathedrale Kerk van de H.H. Anna en Maria)**
- 12 jan. 10.00u Oasedag, Zeist. Motivatie-dag missionair werk, stpaulus.okkn.nl**
- 20 jan. 13.30u Presentatie 'Utrecht and Uppsala on the Way to Communion'. In de Driehoek, Willemsplantsoen 1c, Utrecht**
- Aansluitende eucharistieviering, Ste. Gertrudiskathedraal, Utrecht**
- 15.30u Retraite geestelijkheid OJEC leren- en vieren-weekend 2018, Nunspeet. Thema 'Not in God's Name' (Jonathan Sacks). Info en opgave: leren.vieren@gmail.com.**
- 23-26 jan. 9-10 mrt.**

*Those we love don't go away
They walk besides us every day
Unseen, unheard, but always near
Still loved, still missed, still very dear*

Intens verdrietig geven we kennis dat na een jaar van steeds verminderende gezondheid en lichaamskracht, waarover geen klacht over haar lippen kwam, te midden van haar gezin vredig is heengegaan mijn lieve vrouw en onze lieve moeder, schoonmoeder, farmor, zuster en schoonzuster

Grete Kok - Frimer Larsen

Hellerup, Denemarken   Rotterdam
29 augustus 1938   21 november 2017

Rotterdam	Govaert Kok
Den Haag	Simon Kok en Indra Ruisch Lars en Veleda Jasper en Esther Myrthe
Rotterdam	Kirsten Kok
Rosmalen	Edsard en Rachel Kok-van Eck Caroline Hugo Isabelle
Birkerød, Den.	Per en Karen Elise Frimer Larsen en de verdere Deense familie
Wageningen	Henriette Kok
Rotterdam	Maarten Kok †
West Souburg	Marianne Beerman-Kok

C.N.A. Looslaan 38, 3054 BR Rotterdam

De afscheidsdienst van Woord en Gebed was op 28 november in de Oud-Katholieke Paradijkerk te Rotterdam onder leiding van pastoor Hans de Rie en pastor Ulrik Maarup Iversen van de Deense Zee-manskerk te Rotterdam. De begrafenis vond plaats op Begraafplaats Rhijnhof te Leiden.

Colofon

De Oud-Katholiek is een periodieke uitgave van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland, verschijnt zes keer per jaar en wordt verspreid op alle oud-katholieke adressen in Nederland.

Redactie

Marco Derks, Yvonne van Doesum, Robert Frede, Wilma Kramer, Dio van Maaren, Inge van Maaren, Marieke Ridder.

Redactieadres

redactie@okkn.nl of:
Kamerlingh Onnesweg 167
1223 JE Hilversum

Vormgeving

Sync. Creatieve Producties, Hilversum

Productie

Nilsson, Goes
ISSN 0 167 3963

Redactiesluiting: 7 januari 2018

De volgende Oud-Katholiek verschijnt eind februari 2018.

Abonnement

Bent u niet oud-katholiek maar wilt u deze uitgave wel graag ontvangen? Voor € 25,- per jaar zenden wij u het blad graag toe. Een briefje met volledige adresgegevens kan naar: registratie De Oud-Katholiek, Koningin Wilhelminalaan 3, 3818 HN Amersfoort. Of: info@okkn.nl
Giften welkom op: NL06ABNA0214190129
t.n.v. Oud-Katholieke Kerk van Nederland te Amersfoort.

Verantwoording foto's (voor zover bekend):

p.1,4: Rheinisches Bildarchiv Köln 3,6,16: Dio van Maaren; p.3 kunstwerk: 'Altarwandbild', Thomas Bredendfeld, Pfarrkirche St. Clemens in Osburg, D; p.12: Pexels; p.15: Wilma Kramer; p.17: Wikicommons; p.18: Michael van den Bergh; p.19: Pixhere.com; p.20: Daan Stringer; p.21: Magnus Aronson, Inge van Maaren.

Service

Het beste opvoedingsadvies van 2017

Ik ben opgegroeid in een wereld waarin boeken tekens waren van je persoonlijke ambities: zonder boeken kun je je moeilijk ontwikkelen. Mijn ouders hebben dat indertijd heel slim aangepakt: ze gaven ons een creditcard die we alleen in geval van nood mochten gebruiken; we mochten er dus geen hamburgers of zo mee kopen. 'Maar,' zeiden ze, 'er is één plaats waar je er wel geld mee uit mag geven en dat is de boekwinkel.'

(Franklin Foer, in Trouw, 12 november 2017)

